

Vergaderjaar 2008–2009

29 435

Nota Ruimte

Nr. 232

LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 20 mei 2009

De vaste commissie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer¹ heeft een aantal vragen voorgelegd aan de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer over de brief van 1 april 2009 inzake de voortgang van het Nota Ruimtebudget (Kamerstuk 29 435, nr. 228).

De minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer heeft deze vragen beantwoord bij brief van 19 mei 2009. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Koopmans

De griffier van de commissie,
Van der Leeden

¹ Samenstelling:

Leden: Van Gent (GL), Van der Staaij (SGP), Poppe (SP), Snijder-Hazelhoff (VVD), onder-voorzitter, Depla (PvdA), Van Bochove (CDA), Koopmans (CDA), voorzitter, Spies (CDA), Van der Ham (D66), Van Velzen (SP), Vietsch (CDA), Aptroot (VVD), Samsom (PvdA), Boelhouwer (PvdA), Roefs (PvdA), Neppéus (VVD), Van Leeuwen (SP), Jansen (SP), Van der Burg (VVD), Van Heugten (CDA), Madlener (PVV), Ouwehand (PvdD), Bilder (CDA), Wiegman-van Meppelen Scheppink (CU) en Linhard (PvdA).

Plv. leden: Vendrik (GL), Van der Vlies (SGP), Polderman (SP), Remkes (VVD), Jacobi (PvdA), Pieper (CDA), Koppejan (CDA), Ormel (CDA), Koşer Kaya (D66), Leijten (SP), Schreijer-Pierik (CDA), De Krom (VVD), Vermeij (PvdA), Waalkens (PvdA), Vos (PvdA), Zijlstra (VVD), Langkamp (SP), Gerkens (SP), Van Beek (VVD), Schermers (CDA), Agema (PVV), Thieme (PvdD), Sterk (CDA), Ortega-Martijn (CU) en Besselink (PvdA).

1

Worden de Nota Ruimte-projecten ook meegenomen in de bestuurlijke overleggen MIRT? Zo nee, waarom niet?

De Nota Ruimteprojecten zijn opgenomen in het MIRT en maken daarom ook deel uit van de bestuurlijke overleggen van het MIRT. De bestuurlijke overleggen van het MIRT vinden twee keer per jaar plaats. Indien een project tussentijds gereed is voor besluitvorming in het kader van het Nota Ruimtebudget, wordt een afzonderlijk bestuurlijk overleg georganiseerd tussen rijk en regio om tot overeenstemming te komen over de hoogte van de rijksbijdrage. Op deze manier kan het tempo in de voortgang van de projecten worden behouden en wordt onnodige vertraging voorkomen.

2

Is het mogelijk, met het oog op de crisis en de noodzaak sneller tot uitvoer over te gaan, de besluitvorming over de resterende projecten te versnellen?

Het Nota Ruimtebudget is oorspronkelijk bedoeld voor de periode tot 2014. We hebben de besluitvorming over de projecten echter versneld en streven er nadrukkelijk naar om nog dit jaar voor alle resterende projecten de bijdrage vast te stellen. Daarmee dragen we bij aan een snelle, in sommige gevallen ook versnelde uitvoering van projecten.

3

Wanneer wordt gestart met de programmering van de verlengde MIRT-gelden?

Het MIRT wordt gevoed vanuit diverse financieringsbronnen. Met de term «verlengde MIRT-gelden» doelt u waarschijnlijk op de verlenging van de planperiode van het Infrafonds, welke in het aanvullend Beleidsakkoord reëel constant wordt verlengd van 2020 naar 2028, waarvan tenminste vanaf 2020 1 miljard euro voor de uitvoering van het Deltaprogramma. De programmering van het MIRT is een voortschrijdende activiteit en zal mede worden gebaseerd op de gebiedsagenda's die dit jaar worden opgesteld. Deze agenda's komen in samenwerking tussen rijk en regio tot stand en zullen de potentiële investeringsopgaven op middellange en lange termijn bevatten.

4

Is het waar dat de scope van Nieuw Reijerwaard onlangs mede in verband met de economische crisis is gewijzigd en dat nu ook havengerelateerde bedrijvigheid is toegestaan?

De scope van Nieuw Reijerwaard als alternatief van Hoeksche Waard is altijd al geweest dat er havengerelateerde activiteiten zouden plaatsvinden. In overleg met de regio wordt daaraan invulling gegeven, waarbij gelet op de economische potenties van het AGF-cluster (Aardappel, Groente en Fruit), doorgroei van deze bedrijvigheid een interessante optie is.

De realisatie van havengerelateerde bedrijvigheid in Nieuw Reijerwaard als alternatief van de Hoeksche Waard, draagt overigens bij aan de versterking van de mainport Rotterdam en daarmee aan de «versterking van de economische concurrentiepositie van Nederland» (doelstelling Nota Ruimte).

5

Is het waar dat Ridderkerk alleen havengerelateerde bedrijvigheid in Nieuw Reijerwaard wil als er relatie is met de groente- en fruitsector?

De concrete invulling welke soort havengerelateerde activiteiten er zullen plaatsvinden is uiteraard primair aan de initiatiefnemers. Belangrijk is dat het AGF-cluster bediend kan worden. Door Ridderkerk is aangegeven dat op de locatie AGF moet komen. Rotterdam zal met Ridderkerk in overleg treden over andere invulling dan AGF, aangezien de locatie groter is dan de vraag die vanuit die sector mag worden verwacht.

6

Kunt u uiteenzetten in hoeverre de plannen voor infrastructuur (weg en HOV) voor de Zuidplas gedekt zijn en wat daarbij de bijdrage is van regio en rijk?

Is het waar dat de weginfrastructuur nog niet volledig gedekt is en dat er nog helemaal geen geld is voor het OV? Zo ja, hoe groot is het tekort? Deelt u de mening dat het HOV vanaf de oplevering van de huizen beschikbaar moet zijn?

Voor het onderliggend wegennet kan ik aangeven wat de bijdrage is van regio en rijk. In het bestuurlijk overleg MIRT is overeengekomen dat het rijk tot maximaal € 100 mln. bijdraagt aan de Parallele structuur A12/Gouweknoop/Moordrechtboog in kader van de Mobiliteits Aanpak. Het regionaal budget beslaat minstens € 105 mln. voor regionale infrastructuur waarvan, € 75 mln. door de provincie wordt ingezet voor de Parallele structuur A12/Gouweknoop/Moordrechtboog.

Voor wat betreft de dekking van de totale plannen voor infrastructuur in de Zuidplas wil ik u er op wijzen dat vanaf 1 januari jl. de Regionale Ontwikkelingsorganisatie Zuidplas (ROZ) is ingesteld. De ROZ betreft een Gemeenschappelijke Regeling van de Zuidplasp gemeenten, de gemeente Rotterdam en de provincie. In dat kader is inmiddels een Verordening Bovenplanse Verevening vastgesteld. Jaarlijks wordt door de ROZ bepaald hoeveel ontwikkelingsbijdrage ten behoeve van welke onderdelen hoofdplanstructuur (wegen, fietspaden, maar ook ov) beschikbaar wordt gesteld. De procedure voor de besluitvorming in 2009 is gestart. Op de uitkomst kan niet worden vooruitgelopen. Ik kan dus nog niet precies aangeven hoe de plannen voor infrastructuur, inclusief OV voor de Zuidplas gedekt worden.

De uitvoering van de gebiedsontwikkeling van de Zuidplas vindt gefaseerd plaats. Bij deze fasering laat de regio investeren in bewegen en bouwen gelijk oplopen. Het woningbouwprogramma in de periode 2010–2020 richt zich op landelijk/dun-groen wonen en het dorpse woonmilieu. Hiertoe zullen de huidige openbaar vervoervoorzieningen meegroeien. Het rijk ziet de voordelen van tijdig OV, maar het moet passen bij de mobiliteitsbehoefte en voor de vervoerder exploitabel zijn. De haalbaarheid van een HOV-voorziening als een station Gouweknoop is mede afhankelijk van het ter plaatse te bouwen aantal woningen, de woningdichtheid en het te verwachten reizigerspotentieel. De regio heeft hierin het voortouw.

7

Wat zijn de implicaties voor, of de invloeden op, grootschalige wegenprojecten die samenhangen met de in de brief genoemde projecten?

De in de voortgangsrapportage genoemde projecten zijn allen opgenomen in het MIRT. Uitgangspunt van het MIRT is dat ruimtelijke projecten in samenhang worden gezien met infrastructuur en (openbaar) vervoer. Met de opstelling van de gebiedsagenda's komend najaar, is wederzijdse afstemming tussen de projecten geborgd.

8

Waarom wordt de precieze verdeling van de bijdrage aan de vervangingsprojecten voor de Hoeksche Waard niet in het bestuurlijk overleg MIRT meegenomen?

Zie hiervoor het antwoord op vraag 1. Voor de Westelijke Dordtse Oever was eerder overeenstemming dan het geplande MIRT-overleg in mei 2009. Het bestuurlijk duo Randstad Urgent voor de alternatieven van de Hoeksche Waard is tijdens een afzonderlijk overleg op 20 april overeengekomen dat er € 14 mln. uit het Nota Ruimtebudget beschikbaar wordt gesteld. Wachten tot mei zou onnodige vertraging tot gevolg hebben gehad.

Voor de bijdrage aan Nieuw Reijerwaard is nog geen bestuurlijke overeenstemming. Ik verwacht hierover nog voor de zomer duidelijkheid te kunnen bieden.

9

Kunt u de citaten uit de begrotingen VROM, LNV en FES 2009 geven waaruit blijkt welke bedragen er met welk specifiek omschreven doel expliciet in mindering zijn gebracht op het Nota Ruimte-budget dat inmiddels van 1 miljard tot 797 miljoen is gekrompen?

De begroting FES, artikel 14 (p.14+15) geeft aan hoeveel budget er in welke jaren naar Mooi Nederland, Klimaatbuffers, Geluidskaarten en de Natuurpilot gaat: «Daarnaast betreffen de mutaties de overboekingen van middelen van artikel 15 projecten in voorbereiding naar artikel 14 Ruimtelijke ordening (en naar de begroting van VROM en LNV) voor de *Nota Ruimte projecten* Mooi Nederland, Klimaatbuffers en Geluidskaarten van het Ministerie van VROM en de projecten en Natuurpilot van het Ministerie van LNV». (Uit deze passage blijkt expliciet dat het geld voor deze projecten afkomstig is uit het Nota Ruimtebudget.)

Voor de Wabo wordt € 25 mln. bijgedragen uit het Nota Ruimtebudget. Zoals eerder gemeld is dit nog niet in de begroting opgenomen, omdat de gesprekken met IPO en VNG begin dit jaar zijn afgerond. Uiteraard zal het wel in een suppletore wet in 2009 of in de begroting van 2010 worden opgenomen.

Ten behoeve van luchtkwaliteitsmaatregelen, een randvoorwaarde voor de voortgang van ruimtelijke ontwikkelingen, heeft het kabinet € 85 mln. gereserveerd uit het Nota Ruimtebudget. Hierover bent u in juli 2007 per brief geïnformeerd (TK 29 435, volgnr. 192).

De overige toevoegingen en minderingen zijn het gevolg van financieel-technische regelgeving, zoals verhoging door indexatie (ca. € 16 mln) en een afdracht aan het BTW-compensatie Fonds (ca. € 48 mln).

10

Kunt u van de projecten waarvoor besluitvorming aanstaande is of nog dit jaar verwacht wordt (overzicht 13 t/m 20a en 4b t/m 24) indicatief aangeven wat de rijksbijdrage zal zijn (uiteraard onder voorbehoud van definitieve besluitvorming)?

Voor de allocatie van de middelen uit het Nota Ruimtebudget is een procedure opgesteld. Deze procedure borgt een ordentelijke besluitvorming over de rijksbijdragen aan de gebiedsprojecten. Bekendmaking van indicatieve rijksbijdragen zou hieraan afbreuk doen.

11

Is het waar dat de besluitvorming over een bijdrage aan de IJsseldelta niet, zoals gemeld in 29 435 nr. 219, genomen wordt in het najaar van 2009, maar naar voren getrokken zal worden naar het voorjaar van 2009? Zo ja, waarom is hier voor gekozen? Ligt het niet veel meer voor de hand

met besluitvorming te wachten tot er een besluit genomen is over het Nationaal Waterplan? Kunt u uw antwoord toelichten?

In de voortgangsrapportage (TK 29 435, volgnr. 228) heb ik aangegeven dat ik ernaar streef nog vóór het zomerreces de besluitvorming over IJsseldelta te laten plaatsvinden, maar dat deze planning onder voorbehoud is. Besluitvorming is immers mede afhankelijk van de dynamiek in de regio. Door de besluitvorming vóór de zomer te laten plaatsvinden, komen wij tegemoet aan Provinciale Staten van Overijssel. Zij hebben onlangs namelijk € 30 miljoen extra beschikbaar gesteld in de verwachting dat het rijk voor de zomer met duidelijkheid komt over zijn bijdrage. Uiteraard zullen de te kiezen (water)maatregelen rond IJsseldelta Zuid moeten passen in het Nationaal Waterplan. Begin mei 2009 heeft de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat uw Kamer geïnformeerd over de hoogwatergeul bij Kampen (AH 2536; 2009Z06288). Zij heeft ondermeer aangegeven dat op dit moment wordt onderzocht of het mogelijk is om de hoogwatergeul gecombineerd met zomerbedverdieping uit te voeren gezien het belang dat gehecht wordt aan de integrale gebiedsontwikkeling. Ook is aangegeven dat naar verwachting rond de zomer een principebesluit kan worden genomen over de rijksinzet voor de hoogwatergeul. Bij dat besluit staat de veiligheid voorop en worden de meest actuele inzichten betrokken, incl. de voornemens in het ontwerp Nationaal Waterplan. De keuzes rond IJsseldelta zullen worden betrokken bij de vaststelling van het definitieve Nationaal Waterplan.

12

Zijn er projectaanvragen afgewezen? Zo ja, welke?

Het kabinet heeft 23 projecten geselecteerd voor het Nota Ruimtebudget. Op basis van de procedure voor het budget (MKBA, business case) besluit de Ministerraad of een project een financiële bijdrage krijgt, en zo ja hoe hoog deze moet zijn. Vooralsnog zijn er geen van de geselecteerde projecten afgevallen.

13

Kunt u de Kamer op hoofdlijnen informeren over de nieuwe MKBA-handleiding als deze over enkele maanden gepubliceerd wordt?

De handleiding MKBA bij gebiedsontwikkeling is opgesteld in opdracht van de Interdepartementale Commissie Ruimtelijke Economie (ICRE). Deze is vooral bedoeld om aan de start van de MKBA de juiste onderzoeksvragen te kunnen stellen. De handleiding zal ter informatie aan de Kamer worden toegestuurd nadat deze door de ICRE is vastgesteld. Naar verwachting kan dit nog voor de zomer 2009.

14

Voor welke problemen in de MKBA-systematiek heeft u de planbureaus om een oplossing gevraagd, inclusief de kwestie dat water en natuur niet goed zijn te monetariseren?

De oorzaak van de problemen met de MKBA-systematiek is dat integrale gebiedsontwikkelingen anders zijn dan zuivere infrastructuurprojecten. Daardoor schiet de OEI-Leidraad tekort. De planbureaus is daarom gevraagd een handleiding op te stellen. De handleiding moet helpen om bij de start van de MKBA de juiste onderzoeksvragen te kunnen stellen. In de studie voor de handleiding worden aspecten meegenomen als combineren van meerdere grondgebruiksfuncties (wonen, werken, verkeer, recreatie, natuur), project- en nulalternatief, betrokkenheid marktpartijen en monetariseren/kwantificeren zachte waarden.

Onderzoeken de planbureaus ten aanzien van de MKBA-systematiek ook of een cijfer op een schaal van 1 tot 10 of een kwalitatieve uitspraak in sommige gevallen meer recht kan doen aan de hardheid/zachtheid van de aannames in het onderzoek dan een fictief geldbedrag?

Voorop gesteld zij dat maatschappelijke kosten-batenanalyses niet zijn gebaseerd op fictieve geldbedragen, maar op de betalingsbereidheid van burgers en bedrijven voor goederen, diensten en immateriële zaken (bijvoorbeeld het uitzicht op een bos of park). Wanneer er sprake van een markt is, is deze betalingsbereidheid eenvoudig in kaart te brengen. Wanneer dat niet het geval is, zijn er voor bepaalde situaties methodes beschikbaar om daarmee om te gaan (zie het antwoord op vraag 23, derde gedachtestreepje voor het overzicht).

In het kader van de opdracht aan de planbureaus wordt inderdaad gekeken of er met een index of kwalitatieve uitspraak gewerkt kan worden wanneer effecten lastig te monetariseren zijn. Dit geval doet zich voor bij bijvoorbeeld natuureffecten (zoals bio-diversiteit en landschap). Waardering met een index is volgens het Planbureau voor de Leefomgeving een goed alternatief voor monetarisering. Het PBL heeft daarom laten zien hoe een natuurwaarde index kan worden ingezet bij integrale gebiedsontwikkeling. Deze index maakt het mogelijk om projecten die ongelijksoortige natuureffecten opleveren, met elkaar te vergelijken. Het rapport van het PBL wordt een bijlage bij de handleiding MKBA voor integrale gebiedsontwikkeling. De methode om te indexeren past overigens goed in de OEI-systematiek zoals die geldt sinds de evaluatie in 2004.

Wat zijn de waarborgen voor een naar behoren functionerende constructie omtrent de zogenaamde rijksprojecttrekker, aangezien deze volgens de brief vatbaar is voor problemen en miscommunicatie?

Voor de allocatie van het Nota Ruimtebudget is een procedure opgesteld en aan uw Kamer gestuurd (TK 30 800D, volgnummer 6). Deze procedure stelt dat de Ministerraad besluit over de bijdragen aan de projecten. Aan deze besluitvorming ligt een ambtelijk advies ten grondslag (van het 5-directeurenoverleg). Voor een goed verloop van de besluitvorming is per project een Rijksprojecttrekker aangewezen. Deze is het dagelijks aanspreekpunt voor het project. Tot slot heeft VROM planeconomen aangesteld. Deze economen maken onderdeel uit van de programmastaf en faciliteren de projecten met hun financieel-technische expertise aangezien er nog nauwelijks tot geen ervaring was opgedaan met MKBA's bij integrale gebiedsopgaven. Daarnaast brengen zij ondermeer plan-economisch advies uit dat ten grondslag ligt aan de uiteindelijke besluitvorming over de projecten.

Het is van groot belang dat bovenstaande organisatie en rolverdeling rondom het Nota Ruimtebudget helder is voor de betrokken projecten. Hiervoor zijn de volgende initiatieven genomen:

- De uitgangspunten voor communicatie door de rijksprojecttrekkers zijn schriftelijk vastgelegd ten tijde van de selectie van de projecten.
- Bij de selectie van de projecten zijn de regio's per brief geïnformeerd wie de desbetreffende rijksprojecttrekker/contactpersoon is. Voorts is aangegeven dat de selectie geen garantie op een bijdrage geeft. Op basis hiervan moge duidelijk zijn dat de regio zijn contactpersoon kan inzetten voor een optimaal verloop van de procedure, maar dat de rijksprojecttrekker niet verantwoordelijk is voor de uitkomst en/of een garantie is voor een rijksbijdrage.
- Over elke stap in de besluitvorming worden de projecten per brief geïnformeerd.

- Naar aanleiding van de bevindingen uit de tussenevaluatie zijn de planeconomen geïnstrueerd de rolverdeling scherp en helder te communiceren in hun contacten met de projecten.

17

Welke concrete problemen en discussies hebben zich aangediend bij de selectie van Nota Ruimte-projecten onder het motto «centraal wat moet»?

Er hebben zich geen concrete problemen aangediend bij de selectie van de projecten. De selectie is in juli 2007 tot stand gekomen op basis van een constructieve interdepartementale discussie. In het licht van het nieuwe regeerakkoord dat in juni 2007 was uitgekomen, is een interdepartementale longlist van projecten aangescherpt/ingekort tot een shortlist op basis van de volgende criteria: 1) Bijdragen aan de uitvoering van de Nota Ruimte, 2) Nationaal belang, 3) Integraliteit, 4) Synergie in de Rijksinzet (zie ook TK 29 435, nr. 192). Bij de selectie is bovendien getracht een eerlijke geografische verdeling te maken van projecten tussen de randstad en andere landsdelen.

Over de selectie van de projecten is uitgebreid gecommuniceerd. Naar aanleiding hiervan is op verzoek van uw Kamer slechts één project toegevoegd, namelijk Twente/Hengelo Hart van Zuid. Het project «Gebiedsontwikkeling Duinbollenstreek/Panorama Holland Duurzaam Bloembollenland» is niet geselecteerd aangezien het budget met de huidige selectie van projecten reeds belegd was. Bovendien maakt het project onderdeel uit van het project Transitie Greenports waarvoor de bijdrage inmiddels reeds is vastgesteld (TK 29 435, nr. 201). Tijdens de bestuurlijke overleggen met de regio's is de selectie van de projecten niet ter discussie gesteld, maar juist bevestigd.

18

Op welke wijze gaat voor regio's duidelijker worden wanneer de rijksprojecttrekker aan zet is als schakel tussen regio en rijk en wanneer het vijfdirecteurenoverleg? Is het zinvol hierover een duidelijke handleiding voor de regio's op papier te zetten? Zo nee, waarom niet?

Het is van groot belang dat organisatie en rolverdeling rondom het Nota Ruimtebudget helder is voor de betrokken projecten. De waarborgen hiervoor zijn te lezen bij het antwoord op vraag 16.

De projecten zijn inmiddels een stuk verder in de procedure ten opzichte van het moment dat de interviews voor de tussenevaluatie werden gehouden. Voor een groot deel van de projecten zal besluitvorming nog vóór de zomer plaats vinden. Ik acht de huidige «waarborgen», inclusief het feit dat de rijksprojecttrekkers en planeconomen nogmaals zijn geïnstrueerd de rolverdeling scherp en helder te communiceren, afdoende.

19

Op welke wijze kunnen de rollen van ondersteuner van de regio en rijksvertegenwoordiging naar uw mening conflicteren en welke effecten zullen daarbij optreden?

De rollen van ondersteuner van de regio en rijksvertegenwoordiger conflicteren mijnsinziens niet. Goede communicatie hierover is wel van groot belang. Voor toelichting op hoe deze communicatie vorm krijgt, zie het antwoord op vraag 16.

20

Op welke wijze zal bij niet afgeronde projecten nadrukkelijker op de dubbelrol van de rijksprojecttrekker worden gestuurd?

Zie het antwoord op vraag 16 en 18.

21

Is het met zekerheid te zeggen dat de afweging om de projecten door het rijk te laten selecteren er inderdaad niet toe heeft geleid dat eveneens geschikte projecten buiten beeld zijn gebleven? Waar is deze aanname op gebaseerd?

Zie het antwoord op vraag 17. In de toekomst zullen nieuwe, integrale gebiedsontwikkelingen van nationaal belang via het MIRT worden geïdentificeerd. De gebiedsagenda's vormen als het ware de longlists van potentiële projecten waaruit geselecteerd kan worden (door middel van start van integrale verkenningen)

22

Kunt u aangeven welke rol van de rijksprojecttrekker leidend zal zijn; die van ondersteuner van de regio of die van rijksvertegenwoordiging? Is het naar uw mening niet zinvoller om de twee rollen te scheiden door de taken door verschillende personen te laten uitvoeren? Kunt u uw antwoord toelichten?

De rijksprojecttrekker ondersteunt de regio ondermeer door de koppeling tussen het project en de rijksbelangen te leggen. De rijksprojecttrekker is niet verantwoordelijk voor de daadwerkelijke afweging over het project. De besluitvorming over de projecten vindt plaats in de ministerraad op basis van ondermeer planeconomisch advies. Op dat punt zijn de rollen dus reeds gescheiden (zie verder het antwoord op vraag 16).

23

Welke leerpunten zijn naar voren gekomen met betrekking tot de MKBA? Op welke wijze worden deze leerpunten in de verdere procedures vastgelegd?

De procedure van het Nota Ruimtebudget is een proces van learning by doing geweest. Samenwerking met de regio en transparantie zijn daarom van het grootste belang. Ik zie, mede op basis van de tussenevaluatie drie belangrijke leerpunten.

- Ten eerste willen de regio's de MKBA graag gebruiken om verbeteringen in het project aan te brengen (dus niet alleen ter beoordeling van nut en noodzaak van het project). Het Rijk speelt hier bij het Nota Ruimtebudget op in door tijd in te plannen voor deze vraag en deze in de opdracht mee te nemen. Provincies en gemeenten worden bovendien nauw betrokken bij het opstellen van de MKBA's en krijgen inzicht in de methodologische keuzen en aannamen. Het MIRT-spielregelkader biedt de ruimte om dit in de toekomst te blijven doen.
- Het tweede leerpunt heeft betrekking op het gewicht dat aan de MKBA wordt gegeven in de besluitvorming. In de procedure voor het Nota Ruimtebudget is de MKBA en het advies hierover bedoeld als één van de criteria waarop de besluitvorming wordt gebaseerd. Hoewel de tussenevaluatie stelt dat de MKBA en het advies steeds meer hét bepalende criterium is geworden, wijst de praktijk uit dat de Ministerraad soms tot een andere politieke afweging komt.
- Ten slotte is de methodiek van de MKBA nog niet op alle punten geschikt voor integrale gebiedsontwikkeling. Op dit punt blijkt nog wel het meest dat de besluitvorming over het Nota Ruimtebudget een proces van learning by doing is geweest. Er zijn verschillende ontwikkelingen die dit derde punt (zullen) helpen ondervangen.
- De handleiding MKBA bij gebiedsontwikkeling moet helpen om bij de start van de MKBA de juiste onderzoeksvragen te kunnen stellen.

- Sinds 2004 is een aanvulling op de Leidraad OEI beschikbaar waarin methoden voor het meten en moneteriseren van effecten op natuur, water en bodem worden beschreven.
- Het Ministerie van LNV heeft in 2007 een kengetallenboek «Waardering natuur, water, bodem en landschap» gepubliceerd.
- Het Planbureau voor de Leefomgeving heeft laten zien hoe een natuurwaarde index kan worden gebruikt bij integrale gebiedsontwikkeling.

24

Een van de uitgangspunten van het MKBA is het feit dat er keuzes kunnen worden gemaakt uit alternatieven. Wordt er bij de IJsselsprong nadrukkelijk gekeken naar alle opties bij de te kiezen bypasses? Welke criteria zullen bepalend zijn bij de beoordeling van alle geboden alternatieven? Welke rol speelt de regio bij de gemaakte afwegingen?

Bij de IJsselsprong zijn alle mogelijke alternatieve hoogwatermaatregelen in samenhang bekeken.

Met name de effecten op waterstand, veiligheid, hydrologie, scheepvaart, natuur en landschap, ruimtelijke kwaliteit, gebiedsontwikkelingskansen en gebruiksmogelijkheden zijn bepalend bij de beoordeling van de alternatieven.

De regio is opdrachtgever van de integrale gebiedsontwikkeling IJsselsprong en is dus verantwoordelijk voor de afweging tussen de alternatieven voor de MKBA. Het rijk heeft daarbij financieel-technische expertise aangeboden.

25

Hoe kunt u voor een achttal projecten streven naar besluitvorming voor het zomerreces, terwijl de handleiding voor een beter toepasbare MKBA nog moet worden ontwikkeld? Is het niet raadzamer om met deze besluitvorming te wachten tot deze handleiding beschikbaar is? Op welke wijze wordt tot een keuze gekomen, terwijl maatregelen ten behoeve van omgevingskwaliteiten als water en natuur onvoldoende gemonetariseerd of gekwantificeerd worden? Op welke wijze worden de waarden van natuur en water in voldoende mate gewogen?

De Ministerraad is goed in staat om voor het zomerreces tot een goede besluitvorming te komen over de genoemde acht projecten:

- De handleiding MKBA's voor integrale gebiedsontwikkelingen is in concept gereed en wordt naar verwachting nog voor de zomer gepubliceerd. De uitgangspunten voor het opstellen van MKBA's van integrale gebiedsontwikkelingen zijn daarmee beschikbaar.
- Uit het antwoord op vraag 23 (derde gedachtestreepje) blijkt dat er al veel mogelijk is om effecten te meten waarvan de betalingsbereidheid niet eenvoudig in kaart te brengen is.
- Specifiek met betrekking tot het Nota Ruimtebudget zijn twee maatregelen genomen om een evenwichtige besluitvorming te garanderen: 1) effecten die moeilijk op geld zijn te waarderen, zijn zoveel mogelijk kwantitatief of kwalitatief beschreven; 2) er is een gevoeligheidsanalyse gemaakt van effecten waarover onzekerheid bestond. Dat wil zeggen dat is nagegaan tussen welk minimum en maximum uitkomsten van effectmetingen zich kunnen bewegen. Er is tevens beschreven in hoeverre dit van invloed zou kunnen zijn op het totaalbeeld van het project.

26

Over eerder genomen projecten is besloten zonder een goed functionerende MKBA. Op welke wijze bestaat er overtuiging dat de juiste keuzes genomen zijn? Zijn de omgevingskwaliteiten als water en natuur bij

*eerdere keuzes tussen alternatieven naar uw mening voldoende geborgd?
Zo ja, op welke wijze?*

De wijze waarop de kwaliteit van de MKBA's van eerdere projecten is geborgd, is bij de voorgaande vragen 23 en 25 beschreven.

27

Op welke wijze wordt de Kamer geïnformeerd inzake de handleiding MKBA?

Zie het antwoord op vraag 13.